

بسم الله الرحمن الرحيم

اربعین و پاسخ به برخی از شبهات آن

زیارت حرم مطهر امام حسین علیه السلام و یاران با وفای او در اربعین شهادتشان چند سالی است که بیش از قبل مورد توجه قرار گرفته است تا جایی که زن و مرد و پیر و جوان، از هر کوی و دیاری پای در راه کریلا و سرزمین نینوا می‌گذارند. پیاده‌روی اربعین، نمادی شده از وحدت امت اسلامی و عشق و ارادت خالصانه به امام شهیدان. لکن؛ برخی عوام و مخالفان تشیع اشکالات و شبهاتی را درباره پیاده روی اربعین مطرح کرده اند تا در این حرکت عظیم خلل ایجاد نمایند. ما در اینجا به برخی از این شبهات پاسخ می‌گوییم:

اضرار به خود: شبهه: بر فرض که پیاده- روی مستحب باشد، این استحباب در صورتی است که ضرر و زیان نداشته باشد و هنگامی که سبب ضرر و زیان شود، نه تنها واجب نیست بلکه حرام می‌باشد. مثلاً زیارت امام حسین علیه السلام امروز سبب ورم پاها و بیماری‌های دراز مدت می‌شود و اضرار به خود و بیمار کردن خود جایز نیست.

پاسخ شبهه: ضرر بر دو گونه است: ۱- ضرری که موجب مرگ و قطع عضو و امثال آن شود. ۲- ضرری که تا این حد نیست، گرچه اندکی سختی و رنج داشته باشد.

پیاده- روی زیارت حضرت بر فرض که با ضرر اندکی همراه باشد، منافع فراوانی به همراه دارد و عامل نشاط و تحرک و طراوت انسان می‌شود؛ به ویژه که امروزه به علت عادت به استفاده از وسایل حمل و نقل، انسان بیشتر نیاز به این گونه فعالیت‌ها دارد.

در استفتائی که از آیات عظام خویی(ره) و تبریزی (ره) همین موضوع پرسیده شده که چنین پاسخ داده- اند: امور مستحبی اگر مستلزم ضرر باشد، آیا جایز است؟ مثلاً پیاده- رفتن برای زیارت امام حسین علیه السلام سبب تورم پاها یا بیماری طولانی شود آیا در این حالت جایز است؟ آیت الله خویی

: مادام که ضرر در حدی نیست که احتمال هلاک جان باشد، اشکال ندارد. آیت الله جواد تبریزی : تا وقتی ضرر این کار در حد هلاکت یا جنایت بر نفس نباشد، اشکال ندارد. [۱]

آزردن خود: شبهه: گفته- اند پیاده- روی نوعی خود آزاری و به رنج افکندن خود است، بنابراین عقلاً قبیح است و از آن جا که حکم عقل و شرع یکی است پیاده- روی مشروع شمرده نمی- شود.

پاسخ: حکم عقل در مواردی است که منجر به ایدای نفس باشد و غرض عقلایی در کار نباشد، مثلاً وارد آوردن جراحاتی در بدن، بدون دلیل. ولی اگر هدف عقلایی مهمی در کار باشد عقل حکم به قبح کار به طور مطلق ندارد، عقلاً نیز رنج-ها و مشقات را برای دستیابی به اهداف خود تحمل می- کنند. پیاده- روی زیارت حسینی گرچه با قدری سختی و رنج همراه است، ولی خیر دنیا و آخرت در آن نهفته است و رنجی اندک در برابر پاداشی بزرگ دارد.

اختلاط زن و مرد: شبهه: چون زیارت امام حسین علیه السلام و به خصوص پیاده- روی، توأم با اختلاط زن و مرد است، کاری حرام است و حداقل، ترک پیاده -روی اولی و زیارت سواره، افضل است.

پاسخ: اولاً: این گونه اختلاط حرام نیست و کسی از فقها، فتوا به حرمت این گونه اختلاط نداده است. اختلاطی که از ازدحام ناشی می‌شود مثل اختلاط در حج، نماز جمعه، نماز عیدین و پیاده -روی برای زیارت امام حسین علیه -السلام و ازدحام داخل حرم شریف، خود به خود حرام نیست، بلکه فقها به طور عام فتوا به کراهت داده -اند.

نوعی از اختلاط هم به معنای معاشرت و ارتباط نزدیک زنان با مردان بیگانه است که معمولاً در مدارس و ادارات اتفاق می‌افتد که بعضی فتوا به حرمت آن داده -اند. بنابراین اگر در زیارت پیادگان اختلاطی باشد، از نوع اول است که حرام نیست.

ثانیاً: بر فرض که اختلاط از نوع دوم، از برخی افراد کم اراده و ضعیف النفس پدید آید. این سبب ترک سنت دینی نمی‌شود. وگرنه اکثر واجبات عبادات که در آن نوعی آمیختگی دو جنس وجود دارد مثل

حج و نماز جمعه و نماز عیدین باید تعطیل شود. از زراره نقل شده است: امام باقر علیه -السلام در تشییع جنازه مردی از قریش حضور داشتند. من و عطا هم بودیم. وقتی زنی فریادی زد، عطا گفت: یا ساکت شو یا من برمی -گردم. زن سکوت نکرد و عطا بازگشت. من به امام عرض کردم که عطا بازگشت حضرت فرمود: چرا؟ سخن او را یادآور شدم. حضرت فرمود: «به راه ادامه بده. ما اگر همراه با حق، منکری دیدیم، نباید حق را رها کنیم؛ و گرنه حق مسلمانی را ادا نخواهیم کرد.» وقتی امام بر جنازه نماز خواند، خویشان میت گفتند: شما توان ندارید، بازگردید خداوند شما را اجر دهد. اما حضرت از ناتمام گذاشتن مراسم تشییع خودداری کرد و بازنگشت. [۲]

هزینه‌های مالی زیاد پیاده‌روی و نیاز فقرا: شبهه: روشن است که برای پشتیبانی از انبوه زائران پیاده، خدمات و امکانات بسیاری مانند: آب و غذا و امکانات رفاهی در مسیر و لوازم پزشکی برای درمان نیاز است. لذا عاشقان اهل بیت در مسیر از زائران استقبال می‌کنند و به نصب چادر و خدمت رسانی به آنان می‌پردازند. آمارها حاکی است که در سال ۱۴۳۴ قمری، شش هزار موکب برای پذیرایی از زائران برپا شد. اگر مبلغ هزینه هر موکب را حدود ۸ میلیون دینار در طول زیارت اربعین در نظر بگیریم، مبلغی در حدود ۴۸ میلیارد دینار هزینه شده است. این اموال فراوان در حالی هزینه می‌شود که برخی مردم به نان شب محتاج‌اند و برخی نیاز به دارو و دکتر دارند. حال اگر زائران پیاده حرکت نکنند، خودشان امکان تامین لوازم خویش را دارند و زیارت به صورت سواره، مانع از اسراف و تبذیر نیز هست.

پاسخ: پرداخت هزینه‌ها دو نوع است: گاه واجب است و گاهی مستحب. انفاق واجب، مثل پرداخت هزینه افراد تحت تکلف و زکات و خمس و کفارات و آنچه به دلیل نذر در مورد خاص داده می‌شود. اما انفاق مستحب، مثل صدقه و تبرعات و اوقاف و آنچه فی سبیل الله هزینه می‌گردد.

در مورد انفاق‌های واجب که برای تامین نیاز فقرا و ایتم سادات و غیر آنان واجب است، موسسات دولتی و مردمی باید به گردآوری و هزینه کردن زکات و خمس و کفارات مالی در جای آن اقدام کنند و حق ندارند آن را در غیر از موارد تعیین شده، حتی در شعائر حسینی هزینه کنند. اما نذورات و انفاق‌های مستحب با انواع گوناگون آن تابع نیت نذر کنندگان و هزینه کنندگان است. به هر نیتی که نذر کرده‌اند،

باید طبق آن هزینه شود. انفاق‌های داوطلبانه هم به اختیار خود اشخاص است که صرف چه کاری کنند. اموالی که در مسیر اربعین و زیارت امام حسین علیه‌السلام هزینه می‌شود مانند نذورات برای شعائر حسینی و انفاقات داوطلبانه و صدقات و تبرعات و اوقاف خاص این مراسم است و کسی حق ندارد نذورات این راه را صرف کار دیگری کند یا مردم را به هزینه کردن اموال خود در کاری دیگر مجبور نماید. از این گذشته، بسیاری از این نذورات و هدایا از سوی فقرا و نیازمندی است که عاشقانه در حد توان خود در این امور حسینی سهیم شوند. افزون بر این، فقرا نیز از این نذورات بهره‌مند می‌شوند.

پی نوشت:

۱- صراط النجاه، ج ۲ ص ۴۱۸

۲- وسائل الشیعه ج ۳ ص ۱۴۰

معاونت فرهنگی - پژوهشی مرکز تخصصی نوازهرا (سلام الله علیها) - آبان ۹۷ -